

האם ספרים אלקטרוניים מקדמים ניצני אוריינות?

א. סגל דרורי^{1,2}, ע. קורת², ע. שמיר², פ. ש. קליין²
¹התוכנית לגיל הרך ובית הספר לחינוך מכללת לוינסקי, תל אביב; ²בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, ישראל

בדומה למבוגרים, גם אצל ילדים, השימוש במחשב נעשה שכיח יותר, הן בבית והן במסגרות החינוכיות, כולל גן הילדים ובית הספר. חוקרים טוענים, כי מאחר שילדים מקבלים את טכנולוגיית המחשב בטבעיות, כחלק מסביבת החיים שלהם, ניתן להיעזר במחשב כבר בגיל הגן כאמצעי לקידום תחומי למידה שונים כולל ניצני אוריינות. אחת מתוכנות המחשב שנכנסו בשנים האחרונות לעולמם של הילדים, היא תוכנות הספרים האלקטרוניים. בעשור האחרון חל גידול חד בהוצאה לאור של ספרים אלקטרוניים, ויש הצופים גידול ניכר במספרם בעתיד. למרות הגידול החד בהוצאה לאור של ספרים אלקטרוניים בשנים האחרונות, המחקר לגבי איכות הספרים, לגבי אופן השימוש בהם ולגבי יתרונותיהם, נמצא רק בתחילתו. כיום קיימות עדויות לכך, שלספרים אלקטרוניים ישנה תרומה לקידום אוריינות הילד הצעיר בתחומים שונים. למרות זאת, ברוב הספרים האלקטרוניים שקיימים כיום בשוק המסחרי, מושם דגש בעיקר על צבעים, צלילים, גרפיקה ומולטימדיה, ולא בהכרח על איכות ההוראה ועל יכולתה לתמוך בהתפתחות אוריינות בקרב ילדים צעירים.

במחקר זה נבחנה ההשפעה של קריאת ספרים אלקטרוניים וספרים מודפסים בתיווך מבוגר ובלעדיו על ניצני הקריאה של ילדי גן. נעשה שימוש בספרים אלקטרוניים חינוכיים תומכי אוריינות אשר פותחו לצורך המחקר. מאה עשרים ושמונה ילדי גן חובה (גילאי 5-6) ממיצב חברתי-כלכלי נמוך חולקו באקראי לאחת מארבע הקבוצות: (1) קריאה עצמאית בספר אלקטרוני (2) קריאת ספר אלקטרוני בתיווך מבוגר (3) קריאת ספר מודפס בתיווך מבוגר (4) לימוד תוכנית הגן הרגילה (קבוצת ביקורת). שלוש קבוצות הניסוי קראו ארבע פעמים את הספר (האלקטרוני או המודפס). נערכו מבחנים לילדים לפני ההתערבות ולאחריה בתחומים הבאים: הכרת שמות אותיות, קשר אות-צליל, ידע על הדפוס (CAP), ניצני קריאת מילים ומודעות פונולוגית. התוצאות הצביעו על כך שהישגיה של קבוצת הקריאה של ספר אלקטרוני בתיווך מבוגר היו גבוהים משלוש הקבוצות האחרות בהכרת שמות אותיות, ניצני קריאת מילים, ידע על הדפוס וכן לגבי רמת ניצני הקריאה הכללית של הילד. בהרצאה נתייחס לסוג התמיכה שילדים צעירים ממיצב נמוך זקוקים לצורך קידום ניצני קריאתם בעת שימוש בספרים אלקטרוניים.